

Кравчук М. Ю.

*д.ю.н., доцент, доцент кафедри
кримінального права та процесу і
правоохоронної діяльності Західноукраїнського
національного університету*

СУЧАСНИЙ БІОТЕРОРИЗМ В АСПЕКТІ НАЙСКЛАДНІШИХ ПРОБЛЕМ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Досліджуючи формування біологічного тероризму як способу негативного впливу на біорізноманіття нашої держави, зазначимо наступне. Перебуваючи у загальній структурі терористичної діяльності, біотероризм за твердженням ряду науковців, давно перетнув державні кордони й став міжнародним суспільно негативним (злочинним) явищем.

Аналіз учинених терористичних акцій свідчить про наявність сучасних тенденцій зміцнення зв'язків між терористичними організаціями різних країнах світу, налагодження та координації їхньої діяльності [2, 13].

Надаючи аналіз великому спектру факторів, які впливають на можливість здійснення біотерористичної діяльності та виникненню біотерористичних загроз в Україні, можна висловити припущення про те, що передумовами для активізації такої діяльності у нашій державі, можуть стати постійні процеси трансформації суспільних відносин становлення ліберально-ринкової економіки, періодичні зміни домінування векторів політичного управління в країні та зовнішній негативний інформаційний та мілітаристичний вплив з боку сусідньої країни.

З метою посилення доказової бази щодо необхідності удосконалення адміністративно-правового забезпечення протидії біотероризму у нашій державі пропонуємо перелік сформованих нами причин, які можуть безпосередньо чи опосередковано впливати на зростання рівня біотерористичних загроз:

- подальше загострення військового протистояння на Сході України, що може супроводжуватися ростом різних видів актів терористичної спрямованості;

- об'єднання суб'єктів протиправної суспільно-економічної діяльності з корумпованими представниками державного апарату управління та їхнє прагнення до політичної влади, що сприяє переходу різних видів тероризму до засобів впливу у політичній сфері з метою зростання рівня поширення сфер власного впливу;

- постійне відставання державного (адміністративного) контролю за сферою протиправної діяльності через неналежну підготовку представників правоохоронної та судової системи тощо.

Отже, можна впевнено припустити, що однією з основних причин зародження та розвитку біотерористичної діяльності в Україні може стати недосконалість державної (адміністративної) системи соціального управління. Виходячи з цього, окремими членами суспільства, які незадоволені станом суспільно-економічного розвитку держави та власним фінансово-економічним становищем, біотероризм може розглядатися як форма соціального протесту проти влади з її офіційною системою адміністративного управління та примусу.

На нашу думку, рівновага між членами суспільства як суб'єктами права та державною владою повинна забезпечуватись виваженою правовою політикою, що передбачає можливість корегування способів, методів та прийомів політичного управління відповідно до наданих, у встановленому чинним законодавством порядку, рекомендацій та побажань [3, 230]. Прояви біотерористичної діяльності у нашій державі можуть виникнути як наслідок незгоди та соціального протесту окремих членів суспільства проти встановленого механізму управління. Тобто, біотерористична діяльність може стати реакцією на соціальний конфлікт.

Проводячи рангові дослідження, сьогодні більшість експертів на перше місце ставлять власне небезпеку застосування біологічної зброї, особливо її нових форм, які не підпадають контролю за приписом Конвенції про заборону біологічної зброї [1]; далі йдуть хімічна та ядерна зброя. Принцип таких досліджень видається дещо дискутабельним, однак у логічності йому не відмовиш – найбільшу небезпеку представляє те, що найменше може бути проконтрольовано. Адже добре відомо, що методів міжнародного контролю, спостереження і вимірювання будь-яких кількостей ядерних матеріалів та виготовлення ядерної зброї достатньо для припинення їх незаконного виробництва. Стосовно хімічної зброї, то існують досить-таки ефективні міжнародні засоби перевірки їх виробництва в рамках Конвенції про заборону хімічної зброї (1993 р.), яку ратифікували понад 170 країн. До речі, експерти, як правило, акцентують увагу на «плюсах» біологічної зброї відносно ядерної й хімічної, з точки зору можливості нанесення значної серйозної шкоди економіці противника шляхом схованого застосування біологічної зброї проти сільськогосподарських рослин, тварин і людства загалом.

В XXI ст. «брудні» військові технології практично не змінилися. Випадковою жертвою чергової біологічної атаки може стати кожен з нас. Сучасний біотероризм є складним багаторівневим негативним явищем сучасної дійсності, яке посягає на різні сфери життєдіяльності людей, тому попередження, протидія та боротьба з ним являє собою одну з найскладніших проблем теорії і практики сучасного адміністративно-правового регулювання суспільних відносин. Не викликає жодного сумніву й те, що біологічна зброя

може використовуватися й у найближчому майбутньому. Значно менше шансів у людства знайти і зрозуміти джерело походження біологічної зброї. На практиці смертельні засоби зберігаються у таємних лабораторіях, підконтрольних спецслужб певних країн. І в цій ситуації загроза використання біологічної зброї завжди залишається.

Як приклад, на даний час у світі поширюється небезпечний коронавірус, який вже спричинив масштабні негативні наслідки для країн усього світу та України зокрема. Науковці досі дискутують про природну еволюцію цього вірусу чи про його штучне виведення у лабораторії. Пандемія COVID-19 – це виклик усьому суспільству, який поділив світ «до» і «після». Зовнішня самоізоляція держав та введення внутрішніх карантинних режимів спровокували ряд невдач, зокрема: спад економіки, скорочення прямих іноземних інвестицій, зростання соціальної напруги та бідність. А найголовніше, що дана інфекція становить безпосередню загрозу суспільству, вражаючи людей, незалежно від їх соціального та економічного становища. У будь-якому разі, незважаючи на дію жорстких обмежувальних заходів, що вплинули на роботу бізнесу, державних органів та установ, а також на повсякденне життя мільйонів осіб, людство має вийти з пандемії. Водночас українське суспільство та міжнародна спільнота має усвідомити «гіркий» урок про те, як негативна дія біологічних патогенів за досить короткий період часу може поставити світ «на коліна». Та, відповідно, зробити акцент на біобезпеці, побудові ефективної системи охорони здоров'я як в межах країни, так і в межах світового співтовариства.

Важливо пам'ятати, що сучасна біотерористична діяльність ґрунтується на можливостях застосування новітніх гібридних біологічних технологій, і це забезпечує досягнення ключових завдань тероризму – маніпулювання людською свідомістю шляхом залякування населення та впливу на органи державної влади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Конвенція про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення: Організація Об'єднаних Націй, 10.04.1972 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_054.*
2. *Коростиленко В. А., Леонов Б. Д., Рижов І. М. Тероризм: визначення і сутність: монографія / за заг. ред. В. В. Крутова, І. І. Мусієнка, В. П. Ємельянова. К.: Нац. акад. СБУ, 2015. 192 с.*
3. *Кравчук М. Ю. Формування біотероризму як феномена сучасного суспільства. Підприємництво, господарство і право. Київ, 2019. № 9. С.227-231.*